

eds in
wat de
histe-
e in 't
at ons
meer
sphee,
raditie
chrift,
heeft
is wel
k van
et hin-
in Azië
nde, is
rk om
komen.
I. K.

Bibel
besloten
vierde
worden
Christ.
er, zal
gebruik

J. Sch.
et harte
en die
familie
zoodat
andere
konden

g in de
n.g.n.
sal ook
oorzelen,
telkens,
ft, Zich

ERS.
vorrster.

KERKE-
sindacht
DEK DEN
EINLO-
redactie
sichter.
met 'n
medikaat
niet zijn
KERKE-
leest zal
naar de
schenen,
NWEIN
geheel".
in de
lan van

el geeft
eel, dat
ons de
en van
ijft, niet
uit de
leen de
mono-
gan
ken, en
stellen
schrijft,
de kerk-
gt, moet

staande

en, dan
at men
nd der

ren, is
kt met
a nieuw-
wste is,
schiften

MR naar
eriken,
o op die
aan het
bij zegt,
ede deel
hetgeen
t litera-

niet den
ur zou
verwou-
EANDEN,
betreff,
dat mijn
lien hij,
fiosoc-
had, en
van het
der der
s, thaus
s neemt
Gnos-
derwerp
geant-
len van
hervan
r anders
karakter
duidel-
lijk één
ok niet
sistent,
naken.
LAND-
verdenis

AM, die
natudie
s, naam
met dit
oor het
st ik zoo
hand-
mogen
digheld
de stof

DWEER
Jit een

vergelijking van die inleiding met de Literatuur-opgave voor de „Inleiding“, blijkt, dat hij zich ijverig heeft bezig gehouden met de methode. O.m. noemt hij, als daartoe door hem bestudeerd, ook BERNHARD'S „Lehrbuch der historischen Methode“. Doch ook noemt hij daar als zoodaartig: DR. A. KUYPER'S ENCYCLOPAEDIE.

En nu wordt de ontwikkeling der zichtbare geschiedenis van het lichaam van Christus op aarde in haar institutionele vorm, en verder waar LANDWEHR dan wijst op het verschil tusschen „geschiedenis der Kerk“ en „geschiedenis van het Christendom“. Maar ook komt dit uit in wat hij op p. 3 speciaal schrijft over: METHODE. Bedenk ik nu, dat ten onzent, naar ik wel eens vernam, ook thans nog, gelijk voor dertig jaar, KURTZ' KIRCHGESCHICHTE, in twee deelen, het handboek, en diens Overzicht — „de kleine KURTZ“ — het repetitorium is, waaruit door de Theologanten „Algemeene Kerkgeschiedenis“ wordt gestudeerd, — dan zou ik aan genoemde heeren in overweging willen geven, toch ook deze kerkgeschiedenis van LANDWEHR een plaats onder hun studieboeken te geven.

Ik schrijf dit laatste met 'n sekeren schroom. Niet omdat ik wankel in mijn overtuiging omtrent de bruikbaarheid van LANDWEHR'S Algemeene Kerkgeschiedenis voor gereformeerde Theologanten, maar omdat ik als academisch docent er de maxime op na houd, van mij niet te bemoeien met andere methodus docendi.

Wijl, zoals ik boven schreef, deel III en IV, welke de „Reformatie“ en „de Kerk van den tegenwoordigen tijd“ zullen beschrijven, nog niet verschenen zijn, kan ik daaromtrent slechts het vrij sterke vermoeden uitspreken, dat de calvinistische idee daarbij beter tot haar recht zal komen dan bijv. bij KURTZ.

Van harte wensch ik, dat de geachte schrijver bij al zijn ambtelijk werk den tijd moge vinden om zijn handboek te voltooien.

Dan zullen niet alleen onze studenten er minstens een niet onbruikbaar repetitorium, maar ook onderwijzers en anderen, die de algemeene kerkgeschiedenis naar gereformeerde beginselen willen beoefenen, er een bruikbaar handboek aan hebben.

'n Kleine opmerking tenslotte houde DS. LANDWEHR mij nog te goede.

Op p. 8 van zijn te deel, waar hij het over de historiographie heeft — tot mijn verwondering ook vind ik het werk van wijlen Prof. TER HAAR over dit hulpmak door LANDWEHR in zijn literatuur-opgave niet vermeld — schrijft hij: „Van gereformeerde zijde is aan de beoefening der kerkgeschiedenis nog niet veel gedaan“. Daar laat hij dan op volgen: „Over het reformatorische tijdperk, voornamelijk in ons land, is veel licht ontstoken door A. KUYPER en F. L. RUTGERS“.

Met dat laatste ben ik het goed eens. Maar wat het eerste betreft, kan ik met den geachten schrijver niet mee gaan. Ik denk toch aan al die dissertaties op kerkhistorisch gebied, waarmee aan de Vrije Universiteit den titel van doctor theologiae is verkregen, en dan komt het mij voor, dat het juist ware geweest, indien LANDWEHR had geschreven: „Van gereformeerde zijde is aan de beoefening der kerkgeschiedenis nog al veel gedaan“.

G.

Verenigingsleven.

WAT DE ZENDING DOET.

III.

Op ons vorig overzicht moesten we even terug komen, omdat, toen dat overzicht reeds ter perse was, ons bereikte een rondschrijven betreffende de zending der Broedergemeente in Suriname, dat om de strekking, welke het heeft, hier niet geheel onvermeld mag blijven, maar dat bovendien cijfers bevat, welke voor onze overzichten van betekenis zijn.

Evenals alle andere zendingsgenootschappen — zoo heet het — heeft ook de zending in Suriname telkens te kampen met groote geldelijke bezwaren, die reeds in 1909 zóó nijpend waren, dat de Algemeene Synode te Herenhut er, door den nood gedwongen, toe moest overgaan, de geldelijke ondersteuning, die zij jaarlijks aan de aan haar zendingwerk verbonden scholen in Suriname gaf, in te trekken. De gouvernementstoeleage bedroeg in 1910 bijna f 70,000, de uitgaven stegen in dat jaar tot ruim f 83,000, al-zoo moest op de scholen alleen worden bijge-past ruim 33,000 gld.

Met onderschatte inkomsten niet hetgeen de Deutsche Broedergemeente dan toch nog ten koste legt aan de Zending in Suriname, de enige protestantsche in de Nederlandse kolonie. De Broedergemeente had in 1910 voor hare „zendingprovincie“ Suriname niet minder uit te geven dan ruim f 202,000, waarop zij zelf voor f 46,000 tekort kwam, terwijl Nederland zelf voor die protestantsche zending in hare meerverreide kolonie slechts f 7000 aanbracht!

Gelukkig kon de sedert 1829 te 's-Gravenhage gevestigde Maatschappij ter bevordering van het goddiensdienst onderwijs onder de inlandse bevolking in de kolonie Suriname — met behulp ten deele van een klein maar nog overgebleven kapitaalje — in elk der jaren 1910 en 1911 nog met f 6000 bijspringen, en kan zij op die wijze óók nog in 1912 eenigermate te hulp komen; maar nu hierdoor het bedoelde kapitaalje erlang zal zijn verdwenen, staat men voor de pijnlijke vraag: hoe zal het mogelijk zijn, de 31 scholen der Broedergemeente in Suriname, met ruim 3700 leerlingen en + 116 onderwijzers, in stand te blijven houden?

Men zie hier de statistiek van die 31 scholen:

Aantal Scholen	Comeniuschool I	572 leerlingen
7	Zinndoel-school	493
	Bewar-school	260
	Rust en vrede	223
	Wanica	276
	Combé	112
14	Distrieten	884
8	Boschland-schoolen	218
2	Britsch-Indiërs	65
31	Samen	3212 leerlingen.

De Zending der Ev. Broedergemeente in Suriname telde einde 1910:

In Paramaribo	13186 p., w.o. 4321 avondm.gangers.
» de Distrieten	1899 » » 2802
» het Boschland	2450 » » 203
Britsch Indiërs	150 » » 32
Javanen	17 » » —
Samen	27742 p., w.o. 7358 avondm.gangers

* We verwijzen naar de cijfers, voorkomende in de not over onze vorig artikel.

Na nog even onder de aandacht gebracht te hebben, dat de heer Hasting penningmeester is van de zending der Broedergemeente te Zeist, stappen we van deze zending, af om in zoover nog even op het vorig overzicht terug te komen, dat in aansluiting daaraan melding gemaakt wordt van de te Rotterdam gevestigde Vereniging tot ultrusting van zendingen van N. Z.-G., welke doel is, aan de uitgaande zendingen en hun vrouwen, zoo noodig, een eenvoudigen en aan het doel beantwoordenden uitsat te geven. De vereniging heeft een Haagsche afdeling, die een derde van haar vaste inkomsten bestemt voor de uitsatzen van de dienaren des Woords op de Sangien en Talauer eilanden en twee derden afdraagt aan de Rotterdamse vereniging.

Verdiend het N. Z.-G., en naast haar de Broedergemeente, een plaats der ere te midden der zendingscorporaties, die in onze koloniën werken, niet minder is dit het geval met de Rheinische Missions-Gesellschaft of het Rijnsche Zendingsgenootschap, de in 1799 opgericht zendingscorporatie, welke in onze koloniën zoo omvangrijken arbeid verricht. De R. M.-G. heeft haar zetel te Barmen en wordt geleid door de algemeene vergadering, die in 1908 uit 86 leden bestond: 38 gekozen door de hulp-vereenigingen naar verhouding harer bijdragen, 17 stemgerechtigde leden van het hoofdbestuur, gekozen door de algemeene vergadering, 31 „Vertrauensmänner“, op voorstel van het hoofdbestuur door de algemeene vergadering gekozen.

De Rheinische Zending werkt in onze koloniën op Borneo, op Sumatra: het Zuiden, Siliandogo, de Sjeppé, Toba, Oeloan, Samosir, Si Baloen-goen en Pak-pak, op Nias en op Mentawai en Enggano. Zij heeft daar in totaal 112 Europeesche zendingen, 70 posten met 530 filialen, 68 inlandse helpers voor evangelisatie, 117,929 gemeentelieden, 33,434 schoolgaande kinderen en voor deze 795 onderwijzers, uit al welke cijfers voldoende valt op te maken, dat we hier te doen hebben met een zendingarbeid van groote beteekenis. Het hoofdterrein harer werkzaamheid is Sumatra, waar, om maar één cijfer te noemen, 42 posten zijn, tegen 10 op Borneo, 16 op Nias en 2 op Mentawai en Enggano.

We stippen nog aan, dat de R. Z. G. een ziekenhuis heeft te Pea-Radja, een melatschen-asyl te Huta-Salem, kweekscholen op Borneo te Bandjermassin met 22 leerlingen, op Sumatra te Si Poholon met 106 leerlingen en te Naroemonda met 59 leerlingen, op Nias te Ombolata met 37 leerlingen en een ambachts-school te Lagoeboti met 42 leerlingen.

Dat deze ijverig werkende zending heel wat kost per jaar, volgt zonder meer reeds uit de vermelde cijfers. We vinden het bedrag der voor Nederlandisch Indië in 1910 gemaakte kosten intusschen zeer verschillend opgegeven, maar meenen te mogen aannemen, dat de rond f 270,000 vermelde opgave het meest juist is. Hierin stemmen de opgaven overeen, dat in Nederland niet meer kwam dan f 16,600,59.

De kosten van de Zending op Borneo beyn op zich genomen de te Amsterdam in 1884 opgerichte (althans toen Koninklijk goedgekeurde) Vereniging tot bevordering der belangen van het Rheinische Zendingsgenootschap te Barmen, die echter niet voldoende kan bijeenbrengen om te voldoen aan wat ze op zich heeft genomen. In 1910 kon afgedragen worden voor Borneo f 16,100, voor andere doeleinden f 2171,17, samen f 18,271,17.

Naast dese hulpvereeniging staat nog een andere, meer zelfstandige, n.l. de te Nijverdal in 1890 opgerichte Zendingvereeniging: „Onze hulpe is in den Naam des Heren, die hemel en aarde gemaakt heeft. Ze gaat uit van de Nijverdalsche Zendingsgemeente, wier voorganger haar voorzitter is. Jaarlijks houdt ze een plaatselijk Zendingfeest en geeft een tweemaandelijksch Zendingblaadje en een Zendingkalender uit. Zij had, in verbinding met de R. M. G., tot 1910 een eigen Zending, die echter in dat jaar overleed; nu zorgt ze, helpt ze althans zorgen, voor zijn nagelaten betrekkingen.

G.

Officieele Berichten.

De kerkeraad der Geref. Kerk te Stad s/h Haringvliet heeft besloten, aan collectanten geen aanbeveling te verstrekken dan nadat zij zich minstens drie weken te voren tot den kerkeraad hebben gewend.

De kerkeraad voornomd:
G. W. H. ESSEKINK, praesier.
I. VAN BIERST, scriba.
Stad s/h Haringvliet, 28 Febr. 1913.

Verslag van de vergadering der classis Woerden op 1 Febr. 1912.

Na de gewone opening blijkt, dat alle kerken wettig zijn vertegenwoordigd en nemen in het moderamen zitting de DD. Warmenhoven, praesier; Gunst, scriba; v. d. Heyden, assessor.

De voorzitter verwelkomt Ds. Gispes, voor het eerst ter vergadering, die met een enkel woord daarvoor dankt.

De acta der vorige vergadering worden gelezen en met een kleine wijziging goedgekeurd.

De classis regelt eenige financiële zaken met Zeevohoven en Ter Aar.

Bij de rondvraag art. 41 K.O. deelt Ter Aar mee, dat door de kerken der classis f 700 is gegeven voor de nieuwe kerk. Bodegraven zullen zij nog bezoeken. De broeders danken recht hartelijk voor de milde gaven, en deelen mee, dat zij nu geen circulaire aan de kerken buiten de classis zullen zenden.

Dr. Brouwer, waaruit o.a. blijkt dat terugkeer naar het vaderland voor Ds. Netelenbos met het oog op zijn gezondheid wenschelijk is, en dat aan Z.K.W. voorloopig voor een jaar verlof verleend werd. Pogingen worden aangewend, dat Ds. Merklijn zoolang zijn werk sal waarmaken.

De classis besluit aan te dringen, dat de samenwerkende classes een reparatiefonds creëren en dat iedere kerk jaarlijks een finantieel overzicht kriegt.

De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Nieuwkoop, Maart Ds. Verij, April Ds. Warmenhoven, Mei Ds. Gispes; Noorden, Maart Ds. Gunst, April Ds. v. d. Heyden, Mei Ds. Brouwer; Bodegraven, Maart Ds. van Dijk, April Ds. Elsenge, Mei Ds. Fleunke.

Roepende kerk voor de volgende maal is Nieuwkoop.

Allen zal de rekening van den quæstor nalen, en Waarder die van den quæstor der zending.

De praesies sluit met dankzegging.
Op last der classis,
F. A. v. D. HEYDEN GEN.

Kort verslag van de vergadering der Geref. kerken in de classis 's Bosch, gehouden Woensdag 24 Januari 1912 te 's-Hertogenbosch.

1. Na 't zingen van den Morgenzaag: 4, en 't lezen van Psalm 46, wordt de vergadering met gebed geopend.

2. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd. Alleen Heerden is niet kennisgeving afwerig.

3. Het moderamen wordt aldus saamgesteld: Ds. G. v. d. Zanden praesies, Ds. H. L. Both scriba, Ds. J. de Vries assessor.

4. Ds. v. d. Zanden leest de notulen der vorige vergadering, welke met een kleine aanmerking werden gearresteerd.

5. Ingekomen is een bewaarschrift uit Genderen, dat beantwoord worden zal.

6. Ds. Brummelkamp spreekt de blijdschap der vergadering uit over 't feit dat Dr. Hoekstra vrijmoedigheid kon vinden, voor 't beroep naar Leiden te bedanken. Ds. de Vries spreekt namens de vergadering Ds. Brummelkamp toe en hoopt, dat we ook hem, waar hij beroepen is naar Slees, mogen behouden.

7. De classicale correspondent der Theol. School, broeder Verhagen uit 's-Bosch, brengt verslag uit van wat in de classis voor de School gedaan wordt. Dit is nog veel te weinig. Vooral het belang van de spoedige benoeming van een 5e hoogleraar, waarvoor de gelden eerst aanwezig moeten zijn, wordt den kerken onder 't oog gebracht.

8. Bij de rondvraag naar art. 41 K.O. vragen en verkerken de kerken van Eindhoven, Sprang, Venlo, Vrijhoeve-Cappel en Helenaveen advies. In Maastricht dient een ouderling van Venlo gekozen te worden. In Helenaveen is de plaatsruimte voor de samenkomsten der gemeente te klein geworden.

De aandacht der Deputaten voor den Evangelisatiearbeid zal op Helenaveen gevestigd worden. Helenaveen zal voortaan 6 beurten krijgen uit de kas voor hulpbehoevende kerken.

9. De classicale quæstor, br. H. Both, brengt verslag uit. Er is een nadeelig saldo van f 6.83.

Enige mededeelingen van den Evangelisatiearbeid worden gedaan. In Eindhoven is de nieuwe kerk in gebruik genomen. In Heelen en Maastricht gaat de arbeid vooruit. Voor Helmond wordt ook getracht een Diacon der Woorden te krijgen.

11. De vacature-beurten worden geregeld. Helmond zal gediend worden door Genderen en 's-Hertogenbosch.

Helenaveen door Vrijhoeve-Cappelle.

12. Venlo zal voortaan 2 p.Ct. in de classicale kosten bijdragen; en het quantum van Heusden zal met 2 p.Ct. verminderd worden.

13. Na dankgebed door Ds. Brummelkamp wordt de vergadering gesloten.

Namens de classis
H. L. BOTH, h. t. scriba.

Kort verslag van de verg. der classis Alkmaar, gehouden 14 Febr. 1913, te den Helder.

Na opening door den voorzitter, wordt gezongen Ps. 65: 2, gelezen Ps. 119: 57-64, en gaat de praesies voor in gebed.

De gelezen notulen worden geapprobeerd. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd; 4 brengen een instructie ter tafel.

De instructie van Br. op L. inzake evangelisatie in Noord-N.H. lukt een breede bespreking uit; besloten wordt, deze zaak in de verschillende kerkeraden ernstig ter sprake te brengen, en zoo mogelijk op de e.v. verg. een definitief besluit te kunnen nemen.

De instructie Schermerhorn, een aanvraag om dubbel vacaturebeurten te mogen genieten, wordt ter beslissing aangehouden tot de e.v. verg., terwijl dan tevens een besluit sal vallen over dezelfde zaak met betrekking tot Kolhorn en den Polder.

Instructie Alkmaar, om ook Egmond aan Zee vacaturebeurten te verleenen, wordt toegestaan.

Instructie den Helder, aangaande de instuitering der kerk en het instellen der ambten op het eiland Wieringen. Gehoord het door de depp. van den kerkeraad uitgebrachte rapport, wordt met algemeene stemmen besloten daartoe over te gaan, en de uitvoering op te dragen aan de kerk van den Helder.

Storting der classicale bijdragen en inning der collecten.

Buitenland.

Engeland. De „Continuation Committee“ der Edinburgher. Een nieuw Zendingstijdschrift.

De groote zendingconferentie die te Edinburgh gehouden werd, werkt krachtig na. Wal is men critiek op sommige daar verhandelde zaken gaan uitvoeren, maar het blijkt toch dat de zaak der zending door deze conferentie krachtig werd bevorderd. In de eerste plaats komt dit aan den dag door het vormen van een internationaal comité, dat „Continuation committee“ genoemd is, waarin de voornaamste zendingvereenigingen van de Oude en de Nieuwe wereld vertegenwoordigd zijn. Dit comité, uit 30 leden bestaande, vergaderde verleden zomer bijna geheel voltallig op het slot Auckland van den Engelschen bisschop van Durham, en deed toen de eerste schrede tot uitvoering van de Edinburgher besluiten door de instelling van elc sub-comités.

De tweede vrucht van de conferentie is de uitgave van een internationaal tijdschrift, dat als orgaan van het „Continuation Committee“ een verenigingsband vormen wil tusschen alle Protestantische missies in de geheele wereld. In het begin van dit jaar verscheen het eerste nummer van *The International Review of Missions*, driemaandelijksch tijdschrift, uitgegeven volgens opdracht van het „Continuation Committee“ door Ds. J. M. Oldham, Edinburgh, Princesstreet 100.

Volgens het program van den redacteur zullen in dit tijdschrift de mannen die het meest van de zending op de hoogte zijn, aan het woord komen, om volgens een vast plan het geheele strijdveld van de „Evangelical Mission“ te doen optrekken. Er zullen daarin artikelen verschijnen over: Evangelisatie der wereld, Zendingkerken, Zendingsscholen, de zendingsovereenkomst tegenover de niet-Christelijke religieën, het zendingleven in de moederkerken, ens. De redactie stelt zich daarbij op den grondslag der Apostolische geloofsbelijdenis als de gemeenschappelijke basis van alle zendingkerken; zij wil echter ook afwijkende meeningen aan het woord laten komen. Het komt ons voor, dat deze grondslag te breed genomen is; immers ook de Roomsche en de Grieksche kerken staan op den grondslag der 13 artikelen en toch bedoelde de Edinburghsche conferentie geen samenwerking met Roomschen en Grieksch-orthodoxen in sake de zending.

Toch zal datgene wat mede de uitgave van het driemaandelijksch tijdschrift bedoelt, de bevordering van grondige bestudeering der zendingsgeschiedenis, om alzoo bouwsteenen te leveren voor zendingswetenschap, wel bereikt worden, evenals de zendingen die reeds op het zendingveld arbeiden, daaruit voorlichting ontvangen bij de oplossing van dikwijls zoo moeilijke zendingsvraagstukken.

Het eerste nummer van het tijdschrift bevat in de eerste plaats een artikel van den Engelschen gezant J. Bryce te Washington, welke in zijn „reisnotulen“ mededeelt, dat op grond van eigen aanschouwing hij tot de overtuiging kwam, dat de langzame voortgang der zending alleen toe te schrijven is aan den verlamdenden invloed die uitgeoefend wordt door den onchristelijken wandel der blanke veroveraars, landverhuizers, enz. Missionsinspector J. Warneck beschrijft uit het voorbeeld van de zending onder de Battaaks, hoe een zendingkerk van lieverdele geboren wordt. De zending onder de Mahomedanen Gairdner vergelijkt de levenskracht van het Christendom met die van het Mahomedanisme; de Japannees Dr. Harada, directeur van de Doschicha-hoogschool, leidt ons naar Japan, een ander schrijver naar China, mej. A. de Selincourt geeft een overzicht van de zending onder de vrouwen in het Oosten, terwijl de directeur der Engelsche Society of Friends een blik geeft op den arbeid, die in de zendinge kerk geschiedt door de opleiding tot zending. Het merkwaardigst is het artikel van Dr. John Mott, voorzitter van het Continuation Committee, waarin hij betoogt dat dit lichaam, in overeenstemming met de idealen die de Edinburgher conferentie nastreefde, tracht: 1. de geheele Christenheid tot bewustzijn van haar zendingplicht tegenover de niet-Christelijke wereld te brengen, 2. het groote werk der wereldzending volgens de regelen der Staatsmanskunst te brengen tot bereiking van zijn doel, en 3. op de in Edinburgh aangevangen beweging tot cooperatie en vereniging op zendinggebied altijd nadruk te leggen. De periode van versplintering der krachten moet ophouden. Het beste middel om nader tot elkaar te komen, is arbeidsgemeenschap.

Wij zullen ons verheugen, wanneer het daartoe komt, en nits men maar één klip ontzelt, namelijk, dat de verschillen die de kerken als instituten verdeelen, niet als onwezenlijk beschouwd worden.

Het slot van het nummer wordt gevormd door een overzicht van de altijd rijker wordende Zendingliteratuur van den tegenwoordigen tijd. Wij vinden daarin niet alleen een grondige bespreking van Duitse en Engelsche geschriften over de Zending, maar ook van belangrijke artikelen in Zendingstijdschriften, benevens een korte systematisch samengestelde lijst der in 1911 verschenen geschriften over de Zending, welke 277 nummers bevat en geen aanspraak maakt op volledigheid.

Niemand die de Zending van den tegenwoordigen tijd kan dit onderwerp zijner studie maken wijl, kan dit tijdschrift missen.

Japan. Hoop en vrees inzake de Zending.

Volgens de officieele lijst van „Protestantsche missies“ werken er in Japan 52 zendingsgenootschappen, maar hieronder zijn ook Mormonen en andere meer of minder gewenschte gemeenschappen begrepen. Men beweert dat in Japan ongeveer twaalfhonderd zendingen arbeiden, wier groote meerderheid uit Amerika geonden is, en waarvan de meesten zich in de groote steden vestigden. In China heeft de zending zich voornamelijk gewend tot de armere standen; in Japan daarentegen heeft men getracht de hoogere klassen te bereiken, en dat is niet zonder succes geschied. De zendingen in Japan wijzen zich daarom ook aan het onderwijzen.

De predikant Loomis van Yokohama, die aldaar voor het Amerikaanse Bijbelgenootschap werkt, verklaart, dat toen hij in 1872 in Japan kwam, hij bij openbare aankondiging overal op de hoeken van de straten zag, dat ieder Christen met den dood zou worden gestraft. Er waren toen slechts twaalf belijders van den Christus in het land. Nu schat hij het aantal geloovigen op 80,000, waarvan 7000 verleden jaar werden gewonnen. Twaalf leden van het Japanse parlement zijn Christenen, terwijl onderscheidene Christenen hooge ambten bekleeden. De heer Loomis meent, dat de tegen-

woordige stand van zaken wel hoop geeft voor de toekomst.

Maar aan de andere zijde verleidt, dat aan het werk der zending in enkele deelen van het land veel afbreuk wordt gedaan, wijl de zendingen doen aan de a.g. „Hoogere Critiek“, terwijl van enkele op den voorgroed tredende arbeiders moet getuld worden, dat zij gevoelens koesteren en uitspreken, die men niet voor rechtzinnig houden kan. Het is natuurlijk niet bevorderlijk voor den voortgang van het werk, wanneer de Japannees gaan bemerken, dat onder den naam van Christelijk, uiteenlopende leerstellingen worden verkondigd, leerstellingen die soms lijnrecht tegenover elkander staan. Zij kunnen geen anderen indruk ontvangen, dan dat de eene zending sibreekt, wat de ander opbouwt.

Daarbij komt, dat er in regeringssingen zich een strooming openbaart welke het Christendom beslist vijandig getind is. Het anarchisme openbaart zich ook in Japan, en dit wordt toegeschreven aan den invloed van het Christendom. De regering werd er daarom op be-slaht, om een religieusen geest onder het opkomend geslacht aan te kweeken. Schoolkinderen worden nu in de heiligdommen der onderscheidene plaatsen gebracht om hen te brengen tot de vereering der voorouders, en het schijnt dat het animisme weder gaat herleven. Tot hiertoe had de regering de ongoddijerij vrij spel gelaten, nu gaat zij het voreeren van voorouders bevoornden, in de gedachte op die manier het gesag te sterken. En wanneer daar-tegenover staat, dat de zendingen niet één lijn trekken, dan is het te verstaan dat zij die het goede voor Japan zoeken, met zorg voor de toekomst vervuld zijn.

Nog is er een factor, die in Japan als zoo menig ander land belemmerend werkt. Het is het feit, dat zoo menig naam-Christen zich in Japan vestigt. De predikant Findlay die van uit Schotland een reis naar Japan maakte, schreef dezer daag: „In Jokohama evenals in Kobe en andere havens in het Oosten bestaat een Unle-kerk, die door een Amerikaansch Comité gestand wordt. Deze kerken zijn ten bate van de Engelsch sprekende menschen die in Japan verblijft houden; zij waren minneget tot zegen. Maar jammer genoeg bezoeken de meeste Engelsen die in die steden wonen, de kerk niet, zij gebruiken den Zondag voor spel en vermaak. Hetgeen men hoort van het leven en sterven van jongelieden, die uit het vaderland naar het Oosten komen om daar een plaats in te nemen, is onuitsprekelijk treurig.“ Doch hierover heeft men niet alleen in Japan te klagen. Het onchristelijk gedrag van vele Europeaanen, die de Heidenen voor Christenen houden, is een van de grootste struikelblokken voor de Zending.

Gemengd Nieuws.

Billards in Jongelingsvereenigingen! In Engeland is de quæstie aan de orde, of men in Jongelingsvereenigingen ook gelegenheid sal geven tot billar-den. Er wordt voor en tegen gepleit. De quæstie is urgent geworden, omdat men voor de vraag staat, of men in het reuachtige gebouw dat te Londen voor de Y. M. C. A. gebouwd wordt, al dan niet billards plaatsen zal. Een inlander in *The Christo-fian* deelt mede, dat, toen in het gebouw van Chr. Jongelingsvereeniging in zijn stad vier jaar geleden billards geplaatst werden, de geestelijke arbeid der vereniging daardoor zeer geleden heeft. Zij, die de invoering der nieuwheid afkeurden, zijn van de vereniging vervreemd geworden. De billard-klassen, die vroeger door vijftig à zestig jongelieden werden gevolgd, zijn nu gedaald tot vijf à zes. Het comité van de centrale vereniging besloot twee jaar geleden, na de maak van alle kanten bezien te hebben, dat billardkamers in een gebouw voor een Chr. Jongelingsvereeniging niet pasten. Wij hopen dat dit besluit zal gehandhaafd worden.

WINGKEL.

Vooy Kinderen.

HET GOEDE DEEL.

VIII.

TE PRAAG.

In het late najaar van het jaar 1619 kon men op den grooten weg die van de Waldsnaab naar het Bohemerwoud voerde, twee welgewapende ruiters sien, die in oostelijke richting gingen.

De een van dese was Jonker Otto van Rothenfels, de andere zijn bediende.

Beiden waren op weg naar de hoofdstad van Boheme. Want Boders vermoedens waren uitgekomen. De reis naar Praag was reeds door 't hof gedaan. Otto echter had juist in dien tijd verlof om een paar weken in het ouderlijke huis door te brengen. Met vrecugd had hij daarvan gebruik gemaakt, en begaf zich nu ook naar het koninklijke verblijf.

't Was hem nog altoos eenigzins moslijk 't de beteekenis der laatste woorden recht voor te stellen. Zijn meester tot nu toe keur-vorst was thans koning Frederik van Bohemen, en heerschte over een gebied tweemaal grooter dan vroeger. Zoo schien dan alles gelukt, veler vrees beschaamd, en de Protestantische zaak in Bohemen gered. Geen wonder dat Otto zich goedsmoeds voelde, hij die zich in de gunst van zijn meester zoo zeer mocht verheugen. Was hem het hoüeren niet altijd aangenaam geweest, thans nu zooveel anders en nieuw was geworden verlangde hij er in terug te keeren. Wie weet wat schoone toekomst hem wachtte, te meer daar zijn vader bevriend was met graaf Thurru, het nu weer machtig hoofd der Protestantische partij. Alle vroegere boogrdigheid scheen thans verdwenen.

Dat was trouwens in een jongmenschen met nog weinig ervaring zeer begrijpelijk. Want er waren wonderlijke dingen gebeurd, die niemand had kunnen vermoeden.

Toen de Bohemers toonden, dat zij zich maar niet alles lieten welgevallen, was de oude keiser Matthias verschrict en zeer genedig met hen te onderhandelen. Doch hij stierf en zijn opvolger Ferdinand van Siermarken, had geheel andere plannen en besloot de opstandelingen te straffen, de Protestantische ketterij uit te roeien, en tot elken prijs keiser Matthias ook als koning van Bohemen op te volgen.

Begrijpelijkterwijs was men in dit laatste land van dit alles weinig gediend. Een gewapende macht kwam op de been, en deze rukte onder bevel van graaf Thurru naar Weenen op, waar Keiser Ferdinand zich bevond. De troepen rukten de hoofdstad binnen en beschooten het keizerlijk paleis. Ferdinand verkeerde in groot gevaar en een zijner rijksgrooten ried hem zelfs dringend aan, zich uit den nood te redden door aan de elischen der Bohemers toe te geven. Doch Ferdinand weigerde bealst. Een ogenblik later daagden vijfhonderd ruiters onder bevel van generaal Dauphierre tot ontzet van den keiser op. De Bohemers trokken nu af, doch Ferdinand was vaster dan ooit besloten al hun tegenstand te breken, en het Pausdom te doen segviëren.